

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رنگ‌شناسی تخصصی لباس

رشته طراحی و دوخت

گروه تحصیلی هنر

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای

شماره درس ۳۴۶۶

۶۸۷	موسوی فاطمی، نادر
ر ۲۸۱/م	رنگ‌شناسی تخصصی لباس/مؤلفان: نادر موسوی فاطمی، شهریار اسدی، فاطمه آذرباش.
۱۳۹۱	– تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۱.
	۲۲۰ ص. : مصور (رنگی). – (آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شماره درس ۳۴۶۶)
	متون درسی رشته طراحی و دوخت گروه تحصیلی هنر، زمینه خدمات.
	برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های
	درسی رشته طراحی و دوخت دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش
	وزارت آموزش و پرورش.
	۱. رنگ (پوشاک). ۲. پوشاک – طراحی. الف. موسوی فاطمی، نادر. ب. اسدی، شهریار.
	ج. آذرباش، فاطمه. د. ایران. وزارت آموزش و پرورش. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های
	فنی و حرفه‌ای و کاردانش. ه. عنوان. و. فروست.

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز:

پیشنهادهای و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های
فنی و حرفه ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

info@tvoccd.sch.ir

پیام نگار (ایمیل)

www.tvoccd.sch.ir

وب گاه (وب سایت)

این کتاب در سال های تحصیلی ۸۲-۸۱ و ۸۳-۸۲ توسط ۱۲۳ نفر از هنرجویان، ۳۱ نفر از
هنرآموزان، ۲۶ نفر از متخصصان موضوعی و ۱۱ نفر از خبرگان حرفه ای در یک فرآیند نمونه گیری
تصادفی از مناظر قابلیت یادگیری، سطح دشواری، صحت مطالب و کاربردی بودن اعتباربخشی گردید
و نتایج در کتاب اعمال شد.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش

نام کتاب: رنگ شناسی تخصصی لباس - ۴۹۱/۵

مؤلفان: نادر موسوی فاطمی، شهریار اسدی و فاطمه آذرباش

اعضای کمیسیون تخصصی: بهیه خوشنویسان، مریم لاجوردی، زهرا امانی تهرانی، زهرا فیروزیار و فاطمه صنعتی

آمادگی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت: www.chap.sch.ir

عکاس: نسرین اصغری

صفحه آرا: مریم نصرتی

طراح جلد: فاطمه رئوف پی

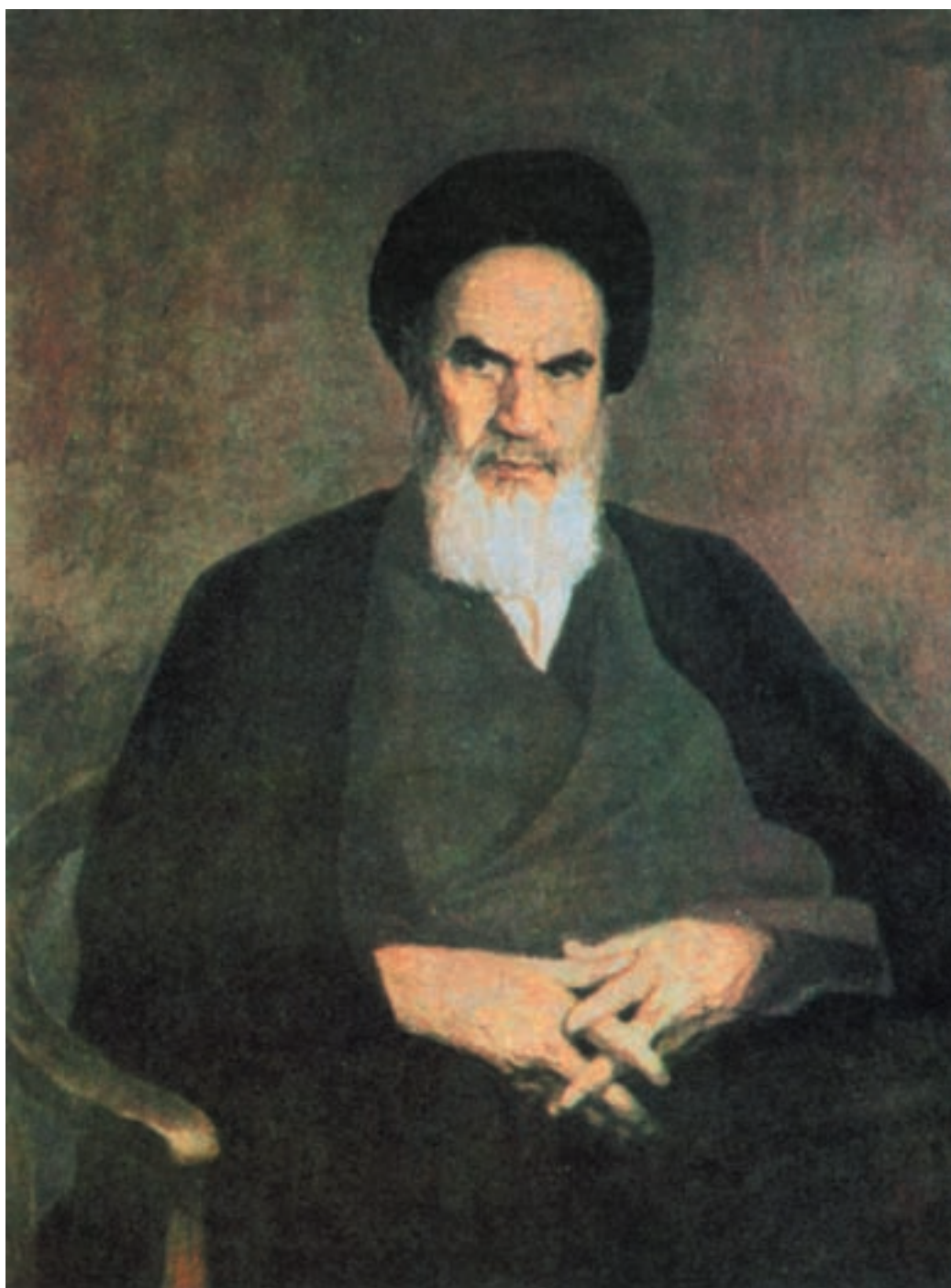
ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۴۴۵/۶۸۴

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ دوازدهم ۱۳۹۱

حق چاپ محفوظ است.

ایتر استاد کیخسرو خروش

همنر عباتر تست از دمیدن روح تهنسد در انسانها
امام خمینی

فهرست

رنگ در لباس ایرانیان

۱

بخش اوّل: اصول و مبانی رنگ در لباس

فصل اول: ساختار بصری رنگ

۱۳

چرخه‌ی رنگ ایتن

۱۵

تونالیته و والر

۱۶

تضادهای رنگی

۱۹

تضاد ته رنگ (تضاد سه رنگ اصلی)

۲۰

تضاد رنگ‌های مکمل (تضاد رنگ‌های اصلی و

فرعی)

۲۳

تضاد رنگ‌های سرد و گرم

۲۸

تضاد تیره و روشن رنگ‌ها

۳۶

تضاد اشباع رنگ (تضاد کیفیت رنگ)

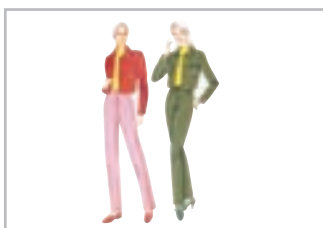
۴۴

تضاد همزمانی یا سیمولتانه‌ی رنگ‌ها

۵۲

تضاد وسعت رنگی (تضاد کمیت رنگی)

۵۶

میان‌های رنگی (پاساژهای رنگی)

۶۲

تأثیر فضایی رنگ

۶۶

تأثیر متقابل رنگ‌ها

۶۹

شکل و رنگ (فرم و رنگ)

۷۲

ترکیب‌بندی رنگی (کمپوزسیون رنگی)

۷۵

۸۰ ترکیب‌بندی براساس رنگ‌های اشباع و غیراشباع

۸۱ ترکیب‌بندی براساس رنگ‌های روشن و تیره

۸۲ ترکیب‌بندی براساس رنگ‌های سرد و گرم

۸۳ ترکیب‌بندی‌های ترکیبی

۸۵ فصل دوم: ساختار بیانی رنگ

۸۶ دسته‌بندی رنگی براساس گروه سنی و جنسیت فرد

۸۶ رنگ‌های مناسب لباس نوزاد

۸۷ رنگ‌های مناسب لباس کودک

۸۸ رنگ‌های مناسب لباس نوجوان و جوان

رنگ‌های مناسب برای گروه سنی میان‌سال و

۸۹ کهن‌سال

دسته‌بندی رنگی براساس موقعیت‌های شغلی و

۹۰ نوع فعالیت

بخش دوم: کار با ابزار و فنون طراحی لباس

۹۳

فصل سوم: ابزارهای طراحی لباس

۹۴

معرفی ابزارها

۱۰۳

کاربرد ابزارهای طراحی

۱۲۶

مواد طراحی خیس (یک بار مصرف)

۱۳۴

قلم

۱۴۲

آبرنگ

۱۵۴

گواش

۱۵۶

آکرلیک

۱۶۰

فصل چهارم: نور و سایه در طراحی لباس

۱۶۱

نور، سایه و طراحی لباس

شیوه‌های رنگ‌آمیزی در طراحی لباس ۱۶۵

طریقه سایه زدن یک طرح لباس به وسیله‌ی مدادرنگی ۱۷۰

طریقه‌ی سایه زدن یک مُدل به وسیله‌ی گواش ۱۷۴

شیوه‌ی سایه زدن یک مُدل به وسیله‌ی گواش – مدادرنگی ۱۷۹

فصل پنجم: رنگ و نقوش پارچه ۱۸۳

طراحی و رنگ‌آمیزی نقوش خالدار ۱۹۵

طراحی و رنگ‌آمیزی نقوش چهارخانه ۲۰۲

طراحی و رنگ‌آمیزی نقوش گلدار ۲۰۹

فهرست منابع ۲۲۰

جدول ارزشیابی دروس تخصصی رشتهی طراحی و دوخت

شاخصی: فنی و حرفه‌ای

زمینه‌ی: خدمات

گروه: هنر

نام رشته: طراحی و دوخت		نام درس: رنگ‌شناسی تخصصی لباس	تعداد واحد: ۳	نوع واحد:	عملی: ۲	نظری: ۱	ساعت در هفته: ۶
راهنمای علمی در ارزشیابی							
میان سال				پایان سال		شاخص ها	
مستمر		پایانی	مستمر	پایانی	ارزشیابی های مستمر	ارزشیابی های پایانی	ضریب پیشنهادی
۱- «عملی» - بخش اول ● فصل اول (پرسش تئوری و عملی ندارد) مطالعه آزاد ● فصل دوم ● فصل سوم - بخش دوم ۲- «نظری» ● پرسش های کلاسی نمره دارد. (از فصل اول به هیچ عنوان، پرسش داده نشود.)	۱- «کار عملی» ارائه آلبوم ● در پایان هر درس یک نمونه از اجرای تمرین ها به عنوان کار کلاسی انتخاب و به صورت آلبوم ارائه شود. ۲- «امتحان عملی» ● در بخش اول جهت اجرای اصول و قوانین رنگ ها از مانکن آماده استفاده شود. (ترسیم طراحی لباس نمره ندارد.) ۳- «امتحان نظری» ● سؤالاتی از فصل های دوم و سوم داده نشود.	۱- «کار عملی» ● فصل چهارم و پنجم ● ارائه تمرین ها در هر درس با توجه به اصول و قوانین رنگ ها، استفاده از ابزارها و تکنیک ها اجرا شود. ● در پایان هر درس بهترین نمونه ی اجرای تمرین ها به عنوان کار کلاسی انتخاب و به صورت مجموعه ی آلبوم ارائه نشود. ۲- «نظری» ● پرسش نظری نمره دارد.	۱- «امتحان عملی» ● از بخش اول فصل دوم تا آخر بخش دوم اصول و قوانین (رنگ ها، ابزارها، تکنیک ها و ...) روی طرح لباس داده شده اجرا شود. ● تهیه یک پروژه نهایی از طراحی لباس (رنگی) ۲- «امتحان نظری» ● پرسش نمره دارد.	۱- به کارگیری صحیح رنگ ها براساس مبانی رنگ ۲- به کارگیری صحیح ابزار (اترگذار و اتریدز) ۳- رعایت اصول و قوانین استفاده از ابزارها و اجرای تکنیک های طراحی لباس ۴- داشتن خلاقیت و نوآوری ۵- تحویل به موقع کار ۶- توانایی پاسخگویی به پرسش های کتاب (عملی و نظری) ۷- مقایسه آثار پایانی فرد با خودش و پیشرفت فردی ۸- ارائه آثار عملی کامل شده ۹- چگونگی انجام تمرین ها ۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۲۰	۱۰+۶ ع+ ن	۱،۱،۱،۱
عملی		نظری	آلبوم	امتحان	عملی	نظری	ضریب پیشنهادی
۱۶	۴	۱۰	۶+۴ ع+ ن	۲۰	-	۴	۱۰،۱،۱،۱

***نکات اجرایی ارزشیابی:

- ارزشیابی پایانی در طول سال تحصیلی در نوبت‌های اول و دوم انجام می‌شود. ارزشیابی پایانی «نوبت اول» از حدود پنجاه درصد اول محتوای برنامه درسی در دی ماه و ارزشیابی پایانی «نوبت دوم» از تمام محتوای برنامه درسی در خرداد ماه به عمل می‌آید.
- در حال حاضر از قسمت‌هایی که برای مطالعه آزاد و زینوس در نظر گرفته شده سؤال امتحانی طرح نمی‌شود. این مباحث صرفاً جهت مطالعه‌ی هنرجویان و دانش‌افزایی آنان آورده شده است.
- فقط به روش ارزشیابی بسنده نشود، استفاده از روش‌های متنوع و گوناگون ارزشیابی از جمله: پاسخ‌های کوتاه، روش‌های چند گزینه‌ای، اجرای ترسیم الگو، پاسخ‌های تشریحی..... توصیه می‌شود.
- ارزشیابی پایانی دوره تابستانی «شهریورماه و دی ماه» و همچنین امتحانات نهایی و درس‌های غیر حضوری از «کلیه محتوای برنامه درسی» به عمل می‌آید.
- ارزشیابی عملی و نظری در یک محل و به طور همزمان برگزار می‌شود. (کارگاه رنگ‌شناسی تخصصی لباس)
- برای ادامه تدریس و الگوبرداری به منظور تهیه «طرح درس مناسب»، دریافت بازخورد از میزان پیشرفت هنرجویان و نقاط قوت و ضعف آنان ضروری است.
- با توجه به هنرمانی تدریس طراحی اندام و لباس و رنگ‌شناسی تخصصی لباس در امتحانات میان‌سال ترسیم مانکن و لباس در این درس نمره ندارد. (طرح لباسی داده شود مطابق برنامه‌ی درسی رنگ‌آمیزی گردد.)
- پس از پایان هر فصل و موضوع درس به‌طور مستمر از هنرجویان یک امتحان کوتاه مدت به عمل آید.

پیشنهاد:

* در صورتی که چند کلاس رنگ‌شناسی تخصصی لباس در هنرستان دایر می‌باشد، ارزشیابی پایانی با همکاری هنرآموزان دیگر ارزیابی شود.

۱- منظور از ۵۰٪ صفحات کتاب نمی‌باشد، بلکه محتوای درسی در نظر گرفته شود.

همکاران گرامی

- ۱- رعایت تناسب لباس با توجه به موقعیت اجتماعی، فرهنگی و اقلیمی در نظر گرفته شود.
- ۲- کلیه مراحل کار حتماً توسط هنرجو با نظارت هنرآموز انجام شود.
- ۳- این درس در ۶ ساعت به صورت پیوسته ارائه گردد. (از تقسیم ساعات به دروس و ساعات تئوری و عملی جداً خودداری کنید).
- ۴- از ترسیم پس زمینه خودداری کنید.
- ۵- پس زمینه به علت تأثیر فضایی رنگ ها ممکن است روی رنگ های طرح های لباس تأثیر متفاوتی ایجاد کند که با اهداف آن درس از جهت تأثیر بصری هماهنگ نمی باشد، سپس ترسیم خطوط طراحی محیطی در پس زمینه اجرای کار الزامی نیست.
- ۶- هنرجویان در زمینه دروس رنگ شناسی تخصصی لباس با نظر هنرآموز مربوطه پروژه های عملی ارائه دهند.
- ۷- طرح های لباس و انتخاب رنگ ها باید قابلیت اجرا در قسمت الگو (۱) و (۲) - دوخت (۱) و (۲) - و الگو و دوخت لباس کودک (۱) را داشته باشد.
- ۸- استفاده از نوار رنگی و توضیحات مربوط به اثر شامل : موضوع، ابزار اثرگذار، ابزار اثرپذیر، تکنیک مورد استفاده در پایین تصاویر آورده شود.
- ۹- از ارائه طرح های لباس شب، عروس، لباس های سنتی، لباس های مخصوص دریا و ساحل، تزییناتی مانند : ساعت، گردنبند، گوشواره و ... پرهیز نمایید. (زیرا تزیینات تأثیرات متفاوتی روی لباس ایجاد می کند).
- ۱۰- پیشنهاد می شود بازدید از موزه های آرشیو لباس، مردم شناسی، ... فیلم های آموزشی از مناظر طبیعت، بازار پارچه، مساجد و قالی ایران ... و بردن هنرجویان به طبیعت یا پارک ها ... در برنامه ی درسی گنجانده شود. (بازدید از طبیعت و تفاوت سایه ها در نور طبیعی و مصنوعی اهمیت به سزایی دارد).
- ۱۱- کار پایان سال هنرجویان پروژه ای خواهد بود که با انتخاب خودشان و با کمک هنرآموزان انجام خواهند داد.
- ۱۲- در قالب آثار پاسپار تو از رنگ های خاکستری خنثی یا سفید استفاده شده و از پاسپار تو رنگی استفاده نکنید. (زیرا تأثیر متفاوتی روی طرح ایجاد می کند).
- ۱۳- با توجه به این که مقایسه کار هنرجویان توسط خود آن ها می تواند کمک مؤثری در ارتقای سطح کارهای ارائه شده نمایند و از طرف دیگر امکان قضاوت جمعی را فراهم نمایند، لذا توصیه می شود، هنرجویان عزیز در طی سال، از کارهای خویش آلبوم تهیه نمایند و در تناوب های زمانی این آلبوم ها در سالن نمایشگاه مدرسه در معرض دید همگان و اولیا قرار دهند.
- ۱۴- در بخش اول کتاب، برای نشان دادن سر و دست و پا از خطوط محیطی، بدون جزئیات استفاده کرده و سعی نمایید این قسمت ها را رنگ نکنید.
- ۱۵- پیشنهاد می شود هنرجویان در این بخش از مانکن طراحی شده آماده جهت اجرای اصول و قوانین رنگی ابزارها و تکنیکی استفاده نکنند.
- ۱۶- در بخش دوم، فصل سوم قسمت معرفی ابزار کار : هر موضوع درسی همراه با فصل های چهارم و پنجم تدریس گردد. برای مثال : معرفی کاغذ کادو یا زیپاتون (فصل سوم) همراه با آموزش تکنیک های کولاژ، کاغذ و کار با زیپاتون در فصل پنجم تدریس شود.

دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های

فنی و حرفه ای و کار دانش

مقدمه

امروزه، انسان در زندگی روزمره، صنعتی و مدرن خود، نیاز بسیاری به عامل زیبایی دارد. بی شک یکی از مهم ترین عوامل ایجاد زیبایی، عنصر رنگ است که، تنوع، لطافت و زیبایی کافی را به زندگی می بخشد. پژوهشگران، روان شناسان و هنرمندان بسیاری به مطالعه ی رنگ پرداخته اند تا کاربردهای مختلف آن را بررسی نمایند و از این پدیده ی عجیب و زیبا، در زمینه های مختلف هنر و علم به نحو احسن استفاده کنند.

شاید لباس، یکی از پرمصرف ترین کالاها در جوامع امروزی باشد که به جز پوشش بدن انسان، در جهت زیبایی نیز به کار برده می شود. در این حال، رنگ یکی از مهمترین عوامل در طراحی لباس به شمار می رود. یک طراح لباس، برای کاربرد رنگ در طراحی خود می باید نکات متفاوتی را در نظر بگیرد که از این جمله اند: خصوصیات روان شناختی، موقعیت جغرافیایی و اقلیمی، تاریخی و مذهبی و حتی شرایط اجتماعی – سیاسی رنگ.

رنگ، دارای دو بخش تأثیرگذار است: نخست، بخش فیزیکی و مادی رنگ و دیگری، ابعاد سمبلیک و روان شناختی آن که هر دوی این ابعاد، لازم و ملزوم یکدیگرند و طراح لباس، برای رنگ بندی یک لباس از این خصوصیات بهره می جوید. رنگ، قابلیت های بسیاری دارد که این قابلیت ها به تناسب فرم و قالب و مجاورت رنگی پدیدار می شوند. در بخش رنگ این کتاب، ابعاد مختلف کاربرد رنگ در لباس مطرح می گردد تا شما با نمونه های مختلف آن در لباس آشنا شوید و برای دست یافتن به این آشنایی، تمرینات لازم را تجربه نمایید.

گفتنی ست که رنگ دارای کیفیت ها و کمیت های نسبی ست. در نتیجه، هیچ قانون رنگی مطلق را نمی توان تعمیم داد، چرا که رنگ در همجواری ها و فضاها ی مختلف تغییرات عمده ای می یابد که البته این تنوع در خصوصیات رنگی را، می توان یک نکته ی مثبت تلقی کرد و از این قابلیت ها در جهت طراحی بهتر و ایجاد یک اثر هنری ویژه سود جست.

در اینجا از همکاری خانم بهیه خوشنویسان (رنگ در تاریخ لباس)، خانم فاطمه رئوفی (طراحی اسپکس لباس) خانم آرتیس هوشیار (اجرایی طراحی لباس بخش اول و دوم)، خانم ها معصومه سلیمیان، سحر امام جمعه زاده (اجرایی طراحی لباس بخش دوم) و آقای سیدهما یون موسوی (تدوین قسمت ابزار) تشکر می شود.

مؤلفان

هدف کلی

شناخت مفاهیم و توانایی ترکیب بندی رنگ و تکنیک های مختلف در طراحی لباس